

תלפני

ה'תשפ"ב
אדר א'
נאר ה'תשפ"ב
עם באהא-ר'ע

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והפתי את לב האזן מברכם
ונתתי לכם לב בשר

ואתחנן - נחמו
גליון לב | תשפ"ב

אור להכניית הלב של איש ישראל
בועך מאד עד לב השמים לה' ויתברך
ואין סוף ואין תכלית לתשוקתו

לב ופנימה של הדבר הזה

היופי שמתגלה מתוך החורבן

מדוע דווקא ברנע השיא של החורבן, אנו מתחילים להתנחם? // כשנדמה ש"כולו רע" מתגלים הנקודות הטובות

הבוקר שאחרי תשעה באב מגלה בפנינו מציאות מעוררת תמיהה; אך אתמול ישבנו על הארץ והורידו עינינו דמעה, על החורבן הנראה בעינינו קֶשֶׁר נצחי שלעולם לא יתרפא. והנה, הפלא ופלא, אך הגיעה שעת חצות היום, התרוממנו מנוחמים ומחוזקים לקראת יום המחור, ליום רגיל ושמה של תורה ועבודה.

במהשך אנו נכנסים לשבע שבתות של נחמה אחר נחמה, בהם ה' קורא לנו על ידי נביאינו להתנחם ולשוב אליו, כאשר הוא מצדו מחכה כבר לפתוח עבורנו את שערי התשובה, באהבה אינסופית.

השינוי העצום שאנו עוברים בין הרגע שלפני שעת חצות לבין הדקה שלאחר מכן, הוא בלתי נתפס! הרי אנו יודעים שזהו הזמן בו הוצת האש בבית המקדש, ואם כן עלינו להבין מהו ההסבר לרוח הנחמה שיוורת עלינו אז, ואיך נוכל ללמוד ממנה להביט על המשברים שממלאים את חיינו, בהסתכלות נכונה.

מוהרנ"ת בליקוטי הלכות (ראשית הגז, הלכה א) מתייחס לאותם רגעים, ומגלה לנו כיצד בתוך האש שאחזה בבית המקדש טמון סוד התקווה הנעלמה. ואלו הם דבריו:

כאשר נשרף בית המקדש, ונעלמה ההתפארות שמתפאר ה' בעמו ושוכן בתוכם, הפכו להיות עם ישראל כיעם בין העמים, ללא שום חשיבות ותהילה. אך דווקא אז, מתוך המציאות החדשה אליה הם נפלו, האיר השוני וההבדל העצום בתכלית שיש בין ישראל לעמים.

דווקא, כאשר היהודי נפל לשפלות שכזו, והוא עומד בשורה אל מול גוי ואפילו המרומם ביותר, מיד לעומתו עולים מעט הנקודות הטובות, החצויות והשבורות שיש בו, ומאירים באור יקרות. וכאשר מאיר הטוב שבו, חוזרת ההתפארות העצומה שיש לה' ממנו, ואז מתנחם בורא העולם ומשיב אותו על חיקו בחיבה וחמלה.

חז"ל מביאים שילדתו של משיח הייתה באותה עת, זמן חצות היום של תשעה באב, כאשר המשמעות של כך מורה לנו שאז החלה הלידה וההתנוצצות של הגאולה. כיון שדווקא אז, כאשר הושפלו היהודים עד עפר, נוצרה הדרך לגאולתו של משיח, על ידי מעט הטוב שמאיר דווקא מתוך חושך שכזה. ובסוף, הוא זה אשר ירים את קרנו של היהודי בתכלית, ויחזיר אותו לגדולתו האמיתית.

את היסוד הזה, למד מוהרנ"ת מתוך סיפור שאירע אצל רבינו, ומעשה שהיה כך היה:

"דיבר עם אחד שהיה קובל לפניו מאד על ריבוי מעשיו המכוערים, כי זה האיש היה חפץ מאד להתקרב להשם יתברך ולצאת ממעשיו הרעים, אך בכל פעם התגברו עליו יותר, עד שעברו עליו ימים ושנים הרבה ולא זכה לצאת ממה שהיה צריך לצאת. אך אף על פי כן התחזק את עצמו ביותר וחתר בכל פעם להתקרב להשם יתברך, והיה קובל מאד מאד לפניו ז"ל על עכירת מעשיו רחמנא ליצלן. והשיב לו רבינו ז"ל בחכמתו, בתמימות ובפשיטות: 'אין לי עם מי לדבר, כי כבר כולו רע!'. ותיכף נתעורר האיש הנ"ל וענה ואמר לרבינו ז"ל: 'הלא עם כל זה אני מתגבר לפעמים להמשיך את עצמי לקדושת ישראל' וכו'. ענה רבינו ז"ל ואמר לו: 'הוא מעט דמעט'. ותיכף אמר לו, שירגיל עצמו לילך עם מאמר 'אזמרה לאלקי בעודי'."

מסיים מוהרנ"ת וכותב: "כל זה סיפר לי רבינו ז"ל, והבנתי כוונתו הקדושה שדייקא על ידי זה החיה את האיש. כי כבר נפל בעיני עצמו כל כך עד שלא היה אפשר להחיותו בשום דבר, רק כשאמר לו שהוא כולו רע אז נתעורר בעצמו והתחיל להרגיש מעט קדושת הנקודות טובות שנמצאין בו עדיין, ואז אמר לו שילך עם מאמר 'אזמרה' (ליקוטי הלכות, ראשית הגז, ד.ו. ונעתק בחיי מוהר"ן אות תקסט).

דווקא כשאתה חש 'שחורה אני' - דווקא אז 'ונאווה'; מתוך השחרות הזו עולים ומאירים רסיסי הטוב באור חדש לגמרי.

כאשר חרב בית המקדש ונתרנו בעירום ובחוסר כל, באותו רגע התחיל להתנוצץ אור חדש של נחמה. מיד לאחר שהחל בית המקדש להיחרב - אנו נכנסים לשבע שבועות של נחמה. כי דווקא החורבן הגדול גילה את ההתפארות והטוב שנעלמים בכל יהודי בפרט, ובעם ישראל בכלל.

זהו מה שאומרת כנסת ישראל לאומות העולם: "אל תראוני שאני שחורות", כי אף שנפלת לשחרות ונפילה שאין כמוה, אל תחשבו שכעת אני כמוכם חלילה. דווקא כעת יתגלה ההבדל שבינינו לביניכם, ודווקא מפני כך יחוס עלינו אבינו ויקרבנו ויגאלנו במהרה, אמן.

בי תוליד פנים ופני בנים ונושנתם בארץ (דברים ד, כה)

התורה מלמדת אותנו 'כלל גדול' בכל ענייני דרכי עבודת ה' - התחדשות! בכמה מפסוקי הפרשה אנו לומדים על מעלת התחדשות, ומאידך, התורה גם מזוהירה על גודל פגם הזנקה וההתיישנות, כאשר מבאר מוהרנ"ת בליקוטי הלכות (ספר תורה ד' כא) ז"ל:

זה כלל גדול, שעיקר תיקון האדם וכל העולמות הלתיים בו הוא על ידי בחינת 'התחדשות', וכמו שהזכיר אדונו מוריני ורבינו זכרנו לברכה בקול רם בקול חזק מאד, בעת שהוכיח אותנו ועורר והקין אותנו בדבריו הנוראים, ואמר אז בזה הלשון: 'אלט טאר מען ניט זיין!'. כי עיקר התשובה בבחינת התחדשות, כמו שכתוב 'השיכנו ה' אליך ונשוכה חדש ימינו כקדם', ובתיב 'תתחדש נגשר נעוריי'."

גם הגלות, אשר זה עתה בתשעה באב בכינו והתבלענו עליה, ואשר כל הצרות נגרמו על ידי - באה גם כן בעקבות פגם זה של הזיקנה וההתיישנות, כפי שמדייק מוהרנ"ת בפסוקי הפרשה אותם קראנו בתורה ביום תשעה באב:

עיקר הגלות מארץ ישראל וחורבן הבית המקדש וכל הצרות שסובלין בגלות, הכל נמשך על ידי שנפלו מבחינת התחדשות המוחין לבחינת 'שן', בבחינת 'ונושנתם בארץ', 'ונושנתם' דייקא, הדינו שנושנו שם כאילו קדושת ארץ ישראל ישן נושן, חס ושלום, ועל ידי זה היה כל החורבן כמבואר שם.

כעת, שאנו רוצים להתנחם, ולחזור להמשיך על עצמנו קדושת ארץ ישראל, עד שנוכה לשוב אליה - עלינו להתחזק ולהתחדש מחדש בעבודת ה' התחדשות, בכל עת וזמן, ובפרט בשבת ויו"ט, כפי שממשיך מוהרנ"ת וכותב:

זהו צריכין להמשיך על עצמו בכל יום, כי ה' יתברך מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, וכמו כן צריך האדם להחדש מוחו בכל יום בבחינת 'חדשים לבקרים רבה אמונתך'. וזה שסיים שם בפסוק 'ידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים', 'ידעת היום' דייקא, שצריכין להחדש הדיעה בכל יום, בבחינת 'אשר אנכי מצוך היום' הנאמר בקריאת שמע, שדרשו רבותינו וזכרונם לברכה 'בכל יום יהיה בעיניך כחדשים'."

וכן מסיים שם בפרשה 'ושמרת את חוקיו וכו' אשר אנכי מצוך היום וכו' ולמען תאריך ימים על האדמה". כי זה עיקר קדושת ארץ ישראל, שהנהגתה על ידי השגחה ונפלאות, שהוא בחינת חידוש העולם שלעתידי, ששם יכולין לזכות לדעת זהו, מי שזוכה להמשיך על עצמו בשלימות קדושת ארץ ישראל - שיוכה להתחדש בכל יום ממש, מכל שכן בשנינו הזמנים הקדושים שהם שבתות וימים טובים וראשי חודשים.

בדרכיו להתייעע ולטרוח וכו' ולעבוד ה' כמותו" (שיחות הר"ן, קסה).

ומי שיתייגע, יזכה לגדולות ונצורות. כפי שמוכח שם בשיחות הר"ן: "ופעם אחת סיפר עם אחד מעניינים אלו, והתפאר לפניו מעוצם גדולת מעלתו והשגתו הגבוהה העצומה וכו', כמו שמתפאר ומתגרה עם חברו בגדולות כדי שיתקנא בו חברו. וזה האיש אמר לו: מי יוכל לבוא לזה לזכות למדרגתכם, כי יש לכם נשמה גבוהה מאד בודאי?! והקפיד רבינו ז"ל מאד על זה. ואמר: זהו החיסרון שלכם, שנדמה לכם שעיקר גדולת והשגת הצדיקים הגבוהים הוא רק מצד הנשמה הגבוהה שיש להם, כי באמת לא כן הדבר, רק כל אחד ואחד יכול לזכות לבוא למדרגתי להיות כמוני ממש, כי העיקר תלוי רק בביגיעות ועבודות באמת! וכן שמעתי גם כן כדברים האלה מפיו הקדוש כמה פעמים שהעיקר תלוי רק בביגיעות ועבודות" (שם).

ר' מנחם: האמת, שכשדוברת על תעניות, נזכרת גם מהענין של תענית דיבור.

רבי שמחה: נכון, המשנה ברורה כבר כותב: "ראיתי כתוב בספר אחד, שכשאתם רוצה להתנדב תענית, טוב יותר שיקבל תענית מן הדיבור ממה שיקבל עליו מן האכילה, כי ממנו לא יהיה לו נזק לא בגופו ולא בנשמתו ולא יחלש עיניו. וכעין זה כתב הגר"א באיגרתו, שצריך האדם לייסר עצמו לא בתענית וסיגופים כי אם ברסן פיו ובתאוותיו, וזהו התשובה" (משנה ברורה, סימן תקפ"א ס"ק ב).

ובמיוחד בימי אלול הקדושים, שכבר כתב ה"סוד ושורש העבודה": "ורבים וכן שלמים נוהגים שמקבלים עליהם מראש חודש אלול שלא ידברו שום שיחת חולין, ואשרי חלקם, כי בטלה. גם הוא תועלת גדול מאד ומאד לזכות התפילה, שאין מבלבלים אותו מחשבות זרות. צא ולמד גדול מעלת הבולם פיו משיחה בטלה ממה שכתב הארי"ז ז"ל, וזה לשונו: מי ששומר עצמו בשתיקה ארבעים יום רצופים, בודאי ישיג רוח הקודש בלי ספק, עכ"ל. ועל זה ידוע לב כל הדושים, ודי בה" (יסוד ושורש העבודה, שם).

ר' מנחם: אבל זה מאד קשה לעשות 'תענית דיבור'?

רבי שמחה: זה מאד קשה, ומאד מאד נעים! כשמתחילים להתרגל לשתוק, מרגישים תענוג עצום. גם כשאתה מתהלך בין בני אדם, אתה כמו בהתבודדות ביערות... אתה מנותק מכל ההבלים שסביבך.

בפרט בתקופה מתוחה זו, שיש כל כך הרבה שיחות ונייעס מכל הכיוונים, בודאי אין לך תענוג גדול מזה.

ושוב, כמו בתענית אכילה ושתיה: גם אם אין עושים 'תענית דיבור' מוחלטת, אפשר וצריך למעט כמה שיותר בדיבורים מיותרים. סוף סוף זהו חיוב מן התורה 'ודיברת בם ולא בדברים בטלים'. וככל ששותקים יותר, כך מתנתקים יותר מהבלי העולם הזה ומתקרבים לה'.

ר' מנחם: הלהבת את לבי.

רבי שמחה: שנוכח אכן לקבל "קדושת חודש אלול" ולנצל אותו כדבעי.

ר' מנחם: אמן!

אכילה בעודו בגברות התאוה לאכול וכובש תאוותו, וכוונתו למען השם יתעלה ויתרומם - נחשב לו כאילו התענה יום שלם!" (יסוד ושורש העבודה, שער המים, פרק ד).

אגב, הוא מזכיר שם סיגוף מעניין מאד: "גם שמעתי רבים שמקבלים עליהם מראש חודש אלול, שלא יתחכך אף אם יעקצו אותם הכינים והפרעושים מאד, ויסבלו היסורים ויקבלו באהבה למען שמו הגדול לכפרת עוונותיהם שהכעיסו בהם להשם יתברך ויתעלה, ודבר זה הוא סיגוף גדול ועצום מאד" (שם).

ר' מנחם: כמדומני שרבינו הקדוש נהג בילדותו בסיגוף זה.

רבי שמחה: נכון, זה מובא בפירוש בספר שבחי הר"ן, וזה לשונו שם: "גם הבנו מדרביו שהיה מספר עמנו, שבימי נעוריו בעת שיגע וטרח בשביל עבודת השם, היו לו כמה וכמה מיני סיגופים. וכפי הנשמע ומוכן מדרביו שהיה לו כל מיני סיגופים שבעולם, הן לגלול שלג וכו' וכיוצא. ואמר שהסיגוף לאחז עצמו לבלי לחכך עצמו כלל, זהו הסיגוף הגדול ביותר. והיינו כשמשכים לאדם הדברים השכיחים סמוך לבשר, ודרך כל אדם לחכך עצמו בכל עת שמרגיש איהו נשיכה. והיה מקבל זאת לסיגוף, לאנוס את עצמו לבלי לעשות שום חיכוך לא ביד ולא בגוף ולא בשום איבר. ואמר שזהו סיגוף גדול מאד, כי האדם מונח, והנשיכות מתגברים אז ביותר, והוא אסור לו לזוז בידיו ולא בשום איבר רק מרגיש כל נשיכה במח. והוא סיגוף גדול מאד (וכבר שמעתי זאת גם משאר אנשים שהיו סיגוף גדול מאד). והוא זכרונו לברכה עשה הכל כל מיני סיגופים שבעולם. והכל בתמימות ובאמת, עד שזכה למה שזכה, אשרי לו" (שבחי הר"ן, כד).

ר' מנחם: מה? אבל אתה מתכוון ברצינות שגם אנחנו נקבל על עצמנו עכשיו סיגופים אלו? הרי לכאורה אין זו הדרך שהלכו בה אנשי רבינו. וגם אני מרגיש שאין לי את הכוחות לזה.

רבי שמחה: תשמע, ר' מנחם. בין אם נהג כך למעשה ובין אם לא, אנחנו חייבים לזכור כל זה, כדי שנתחיל להסתגף בדברים שבהם אנחנו בודאי יכולים וחיבים להסתגף; דברים פשוטים וקטנים, שאנחנו צריכים להתגבר ולהשתפר בעבודת ה', הן בלימוד התורה, הן בעבודת התפילה, הן בהשכמה בזמן, הן באכילה בדרך ארץ. כל אחד כפי אשר יודע נגעי לבבו ומכאוביו.

חייבים להתייעע בעבודת ה'! בלי זה אין סיכוי לזכות למה שצריך לזכות. כפי שהיה רבינו רגיל לומר "בכל פעם שהיה מספר מעוצם הפלגת מעלתו ומדרגתו הגבוהה מאד מאד, היה אומר בכל פעם: אבל מאד יגעתי על זה! איך האב זייער גיהארוועט, איך האב זייער פיל גיפאטט! ועיקר סיפורו בפנינו דברים כאלו, היה בשביל קנאת סופרים, כדי שנהיה מקנאים עצמנו במעלתו הגדולה, כדי שגם אנחנו נעשה כמותו ונלך

זה מאד קשה, ומאד מאד נעים! כשמתחילים להתרגל לשתוק, מרגישים תענוג עצום. גם כשאתה מתהלך בין בני אדם, אתה כמו בהתבודדות ביערות... אתה מנותק מכל ההבלים שסביבך.

ר' מנחם: רבי שמחה, שמעת? המדור שלנו בגיליון 'לבבי' עומד להיסגר.

רבי שמחה: מה קרה?

ר' מנחם: הגיליון עובר שדרוג חדש, ובס"ד מהשבוע הבא פנים אחרות באו לכאן. כל הגיליון ייראה אחרת, עם עיצוב חדש ונפלא, וכך גם כמה מהמדורים יתחלפו ויתחדשו.

רבי שמחה: אני שמח לשמוע. הזמן גרמא להתחדש בהארת אור רבינו הקדוש, לקראת ימי הרחמים והסליחות.

ר' מנחם: אבל מה יהיה עם השיחות חברים' שלנו?

רבי שמחה: מה? אנחנו מדברים בשביל הגיליון?! וכי אם אין גיליון אנחנו לא יכולים לדבר! בעזרת ה' נמשיך ונתחזק יחד לאורך ימים.

ובכלל, מגיע עכשיו זמן שאין כ"כ פנאי להרחיב בדיבור, צריכים להתחיל 'לחמם את המנועים' לקראת הימים הנוראים.

ר' מנחם: יש עוד שבועיים עד לתחילת אלול.

רבי שמחה: קודם כל, שבועיים עוברים מהר מאד. ושנית, מוהר"ת כותב שכבר מיום חמשה עשר באב מתחיל הארת הימים הנוראים.

ר' מנחם: אני נזכר ששמעתי פעם ש"חמשה עשר באב" בגימטריא "כתיבה וחתימה טובה".

רבי שמחה: נכון, וזה לא רק גימטריא. יש כאן אכן קשר פנימי בין יום זה לבין הימים הנוראים?

ר' מנחם: מה באמת הקשר ביניהם?

רבי שמחה: חז"ל בעצמם מקשרים בין ט"ו באב ליום הכיפורים שהוא גמר הימים הנוראים, ואומרים במסכת תענית (פרק ד משנה ח): "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים". וזהו מפני שביום זה "מתחיל להתנוצץ הארת

הרצון שנתרצה ה' יתברך לישראל בארבעים ימים האחרונים שהם מראש חודש אלול עד יום הכיפורים" (לשון מוהר"ת בליקוטי הלכות, ברכות הראיה וברכות פרטיות ה, ז).

ואכן, גם העבודות של חודש אלול, מתחילות כבר ביום זה.

ר' מנחם: למשל?

רבי שמחה: למשל, ה"אמירות" שעוסקים מתחילת אלול, שהם: תיקוני זוהר, ספרי רבינו, תנ"ך. כל אלו יכולים להתחיל בהם כבר מיום ט"ו באב.

וכן לדוגמא, התעניות שמתענים אנשים כשרים בימים אלו, מתחילים אותם ג"כ ב"ט"ו באב. כפי שכתוב ה'מטה אפרים' וזה לשונו: "יש אנשי מעשה נוהגים להתענות ארבעים יום נגד ארבעים יום שעלה משה רבינו עליו השלום לקבל התורה. ולפי שבשבתות וראשי חודשים וראש השנה אין מתענים, לכן נוהגים להתחיל אחר חמשה עשר באב, שישלימו למספר ארבעים יום" (מטה אפרים, סימן תקפ"א סעיף ב).

ר' מנחם: מה אתה מדבר אתי על תעניות? הרי רבינו לא אחז מתעניות?

רבי שמחה: רבינו לא אחז מתעניות, אך גם לא אחז מריבוי אכילה... ולכן, גם מי שלא מתענה לגמרי, יכול להיות שייקר לעבודה זו, שיתחיל בימים אלו למעט בתענוגי הגוף, ויקיים מה שכתוב רבינו בסוף ה"שיר נעים" (הנדפס בתחילת ליקוטי מוהר"ן): "נאכל לבד לקיום נפשותינו ולמעט תאוות טבענו".

ה"יסוד ושורש העבודה" (אותו שיבח רבינו כל כך) כבר כותב בספרו על ענין התעניות בחודש אלול: "ואף מי שיועד בחולשות גופו, שאינו יכול לסגף עצמו כלל בתעניות, החיוב לסגף את עצמו בכל מה דאפשר, דהיינו למעט באכילה ושינה ולהרבות בלימודו. וכתבו ספרי יראים: מי שמפסיק באמצע

נדהמת?

קדושת חודש אלול הממשמש וכא

זכני מעתה שאזכה להכין את עצמי באמת, באופן שאזכה בימי אלו הקדושים שיהיה נמוך בשלמות לבבי ולבב ורעי באמת, עד שאזכה פתחים חיותי שיתקנו אותי הצדיקים האמתיים בשלמות אותי ואת נרעי ואת כל התלויים פי. (ח"א, תפילה פה)

רחם עלי מעתה שאזכה להכין את עצמי מהיום להמשיך עלי קדשת חודש אלו הקדוש, קדשת הדרך תשובה להמשיך משה רבנו וכל הצדיקים האמתיים פעולם בדרך נפלאותיהם הנוראות. פי אין לי שום תקנה פי אם על פי דרך זה שהוא ידוע לה ויצדיקה הגדולים האמתיים לך. (ח"ב, תפילה פה)

תולדות חיי הקדושים של
באין ענין מוהר"ת ז"ל
ע"פ פני אבן עזר
פרק ל"ב

בחורף תקס"ד, נתן רבינו למוהר"ת הדרכות מפורטות בענין הלימוד, כהכשרה ליעודו הגדול בתור ספרא-רבה דרבינו הקדוש.

"אחר שבת חנוכה" - מספר מוהר"ת - "ציווה עלי ללמוד הרבה פוסק וכו'. אחר כך בקץ ציווה עלי להתחיל ללמוד קבלה, ומעשה שהיה כך היה: שאני באתי אליו עם רבי נפתלי, ואמר לי: **אני הבאתי אותך עתה כי רציתי לומר לך הנהגה חדשה** (היינו ללמוד קבלה), ורצה שאבוא אליו, ועל ידי זה סיבב השם יתברך עד שבאתי אליו ואז וכו'" (ימי מוהר"ת, א.ד.).

רבינו הורה לו שילמד את הספר 'עץ חיים' של האר"י ז"ל. שאלו מוהר"ת: "ואם לא אביני?" אמר לו רבינו: "אתה למד, ובכל מקום שלא תבין, סמן לך נקודה לאות שלא הבנת במקום זה. ולאחר מכן, כשתלמד בפעם שנייה, תראה שתבין יותר. כך תחזור שוב ושוב על הספר, ובכל פעם תפחתו הנקודות שציינתן לך, עד שתבין הכל היטב" (שיח שרפי קודש ב-צ"ט).

מוהר"ת ציית לדברי רבינו, עד אשר נעשה בקי ורגיל בכתבי האר"י, כפי שרואים זאת בחיבורו הגדול 'ליקוטי הלכות'.

בכלל, היתה זו הוראת רבינו בעניין דרך לימוד התורה; לחזור על כל ספר כמה וכמה פעמים מתחילתו לסופו ללא דקדוקים יתרים, וכפי שכותב מוהר"ת: "לא היה מצווה לחזור תיכף על לימודו, רק רצונו תמיד היה ללמוד הספר או הפוסק שלומד, כסדר מראשו לסופו בזריזות, ואחר כך יתחיל פעם שני ויגמור אותו כולו, וכן פעם אחר פעם" (שיחות הר"ן, עו).

להניח דעתו לחירות שעה קלה

בד בבד עם סדרי הלימוד שקבע לו רבינו, מסר לו הדרכה נוספת:

"כשהכניס אותי בהתמדת הלימוד וציווה עלי וקבע לי שיעורים גדולים בכל יום, הזהיר אותי שבכל יום אראה לדבר עם בני אדם איזה שיחות וסיפורים, כדי לפקח דעתי. ואף על פי שלא היה היום מספיק לי לגמור הלימודים שציווה עלי, אף על פי כן **אמו שעה מוכרח לפקח דעתי בכל יום על ידי שיחה עם בני אדם איזה שעה ביום**. וכבר מבואר במקום אחר (ליקוטי מוהר"ן, לה). שהשיחה עם בני אדם היא כמו שינה, שהיא נייחא למוחין.

"גם אחר כך אמר לי, **שגם בתוך הלימוד בעצמו צריכין לפעמים לעמוד לפוש ולנוח לפקח דעתו**, להניח דעתו לחירות איזה שעה קלה, ובלבד שלא תצא מחשבתו לחוץ לגמרי חס ושלוש, לחשוב מחשבות רעות או הרהורים רעים חס ושלוש. ואז היה רצונו הקדוש, שאגמור כל הארבעה שולחן-ערוך הגדולים בשנה אחת, וקבע לי שיעור ללמוד חמשה דפין בכל יום, וכן קיימתי כמו חצי שנה וגמרתי כל האורח-חיים עם המגן-אברהם וטורי-זהב והיוורה-דעה עד סמוך לסופו.

"אחר כך התגברו עלי מאוד המניעות והבלבולים, ולא יכולתי ללמוד בכל יום שיעור הנ"ל, ואז ציווה עלי ללמוד קבלה וכו'. ואז נמשך גמר הלימוד של הארבעה שולחן-ערוך עוד איזה שבועים, והיה לי צער מזה. פעם אחת דיברתי עמו מזה ואמר לי דברי ניחומים ליישב דעתי, ענה ואמר: 'הלא זה הדבר הוא רק אצלנו, שאנו רוצים לגמור הכל

בזריזות, אבל אצל העולם יכולים לעבור שלוש או ארבע שנים להבל ולריק, ומאומה לא יישאו בעמלם'. וכוונתו הקדושה היתה עניין הנ"ל, שאי אפשר לדחוק את השעה בשום דבר, אף על פי שרצונו מאוד לגמור מיד, אף על פי כן אם רואין שאי אפשר, והבלבולים מתגברין ביותר, חלילה להתבלבל מזה, רק יעשה במתינות מה שיוכל, ויצפה ויחכה לישועת ה' עד שיגמור" (חיי מוהר"ן, תלה).

היום חייתי חיים טובים

באחד הימים, נכנסו רבי נתן ורבי נפתלי לרבינו, "והיה שוכב על מיטתו והתחיל לדבר עמו. ענה ואמר: '**אני חייתי היום חיים שלא חייתי עדיין מעולם. כי יש כמה מיני חיים, והכל נקרא חיים, אבל היום חייתי חיים טובים, שלא חייתי מעולם חיים כאלה!**'"

רבינו החל לזרוק מפיו הקדוש דיבורים וגילה מעט ראשי פרקים מהתורה 'קרטיליתא' (בליקוטי מוהר"ן ח"ה) "ולא גילה לנו כל התורה אז בפירוש, רק ראשי פרקים בשמחה גדולה. גם אחר כך דיבר עמו עוד בזמנים אחרים כמה פעמים מעניין החיים הנ"ל, שהכל נקרא חיים, וגם בעניין חיי צער יש חילוקים הרבה. ומובן כוונתו, **שיעקר החיים - כשזוכין לידע ממנו יתברך ולהשיג השגת התורה השגה אמיתית, כי הם עיקר החיים באמת**, כמו שכתוב 'כי הוא חייך' (דברים, ל). אבל אין כל החיים שווין, וגם אצלו בעצמו זכרונו לברכה, היה חילוק בין החיים של הזמן הקודם לחיים של עכשיו, עד שהתפאר שחי היום חיים שמעולם לא חי חיים כאלה. ראה והבט והבן עמקות הלשון הקדוש הזה."

ומסיים רבי נתן: "**אשרינו שזכינו לראות איש חי כזה!**" (חיי מוהר"ן, ח).

אשר הוא חיי ואורך ימי

על פי שיחה נוראה זו, קרא מוהר"ת לספר תולדות רבינו הקדוש בשם 'חיי מוהר"ן', כמובא בהקדמת הספר 'אמונת עתיך':

"נודע בין אנשי שלומנו, מה שדיבר פעם אחת מורנו הרב הקדוש רבי נתן זצוק"ל, אודות אשר על הספר 'חיי מוהר"ן' אשר בו מְסַפֵּר מחייו הקדושים של אדמו"ר הקדוש מוהר"ן זצוק"ל, יְחַס השם 'חיים', ועל הספר 'ימי מוהר"ת' אשר בו מספר מהעתים אשר עברו עליו בעצמו, יְחַס השם 'ימים' (=כפי שקרא לספרו 'ימי נתן'). ואמר מורינו מוהר"ת זצ"ל על זה, כי אדמו"ר הקדוש זכה באמת לחיות בכל פעם חיים חדשים בהשגות נוראות ונפלאות של התורה הקדושה אשר הם עיקר החיים כמו שכתוב 'כי הוא חייך', וכאשר פעם אחת התפאר בעצמו ואמר: 'אני חייתי היום חיים, שלא חייתי עדיין מעולם חיים כאלה'. ועל כן לסיפורי חייו הקדושים נאה להם באמת ליחס השם 'חיים'. **אבל אנכי אשר אין לי לינק ולשאוב שפע ולקבל חיות, כי אם על ידי אדמו"ר הקדוש אשר הוא חיי ואורך ימי, המשפיע עלי בכל עת חכמה בינה ודעת, ורק על ידו זכיתי בכוחו הגדול לשמור ימי ימי לחיות ימים טובים וקדושים בעבודתו ויתברך, ועל כן השם 'ימים' נאה ליחס על ספרי אשר אספר בו מהעתים אשר עברו עליי"** (הקדמת הספר 'אמונת עתיך', נדפס יחד עם 'ימי מוהר"ת' מהדורת למברג תרס"ג ע"י רבי ישראל קרדונר זצ"ל).

'עזור עזור, עזור לשוכתים בשביעי...'

ימים קשים היו אז לישראל. גזירת הגיוס לצבא הרוסי ריחפה על היהודים מקטן ועד גדול. גם ר' אהרן קיבליטש'ער גוייס לצבא ונלקח למחנה צבאי שבעיר זיטאמיר, אחר שכבר היה נשוי ולו בן זכר בביתו.

חותנו אשר ראה את בתו, אשת ר' אהרן, וישבת לבדה כאלמנה חיה, החליט לילך להשתדל ולפעול אצל קציני הצבא עבור שחרור חתנו, בבואו לזיטאמיר קידש עליו היום, ומצא את עצמו קונה שביתה בעיר.

אחר סעודת ליל שבת קודש, הלך למקום מחנה הצבא, נכנס לתוכה, והחל לחפש אחר חתנו. אך לא היה ביזו שום אפשרות לידע היכן מקום הימצאו, עקב היות שם גדודים רבים, אשר מנו רבבות רבבות חיילים. כך הסתובב לו מאוהל לאוהל, באין שום סימן ואות שיאפשר לו למצוא את חתנו בין עשרות אלפי החיילים.

היה זה באישון לילה, ובדרך הילוכו סביב למחנה, הבחין לפתע כי הוא שומע קול דממה דקה מרחוק. כשהתקרב למקום אשר משם תוצאות הקול, היטה אזו והקשיב, והנה הקול קול נעים-זמירות, חוזר פעם אחר פעם על התיבות "עזור עזור" ושוב "עזור עזור", "עזור לשוכתים בשביעי" ... מתוך זמר 'כל מקדש', בנוסח הידוע והמושר אצל אנשי שלומינו. כך הבין, שחתנו יצא ממוחץ ליישוב, והוא זה ששר לעצמו את זמירות ליל שבת בניעומות כזו.

אחר שבת שם פניו שוב אל עבר מחנה הצבא, ופנה לקצינים הממונים על משמר ר' אהרן, בבקשה לשחררו. אך רק התחיל לדבר ולטעון עמיהם עבורו, ענו לו תיכף: "על מי אתה מדבר, על אדון שוורץ? [שם משפחתו של ר' אהרן]. אין לך לנסות אפילו לדבר על שחרורו. הוא איש שמח ועליו כל כך עד שהוא משמח ומבדח לנו את המחנה, כך שאין על מה לדבר" ... הוא ניסה להמשיך ולהתחנן עבור חתנו, ובפרט על בתו ונכדו שחי כיתום בחיי האב, אך כל טענותיו לא עזרו לו, הם בשלהם כי איש שמח כזה לא ישוחרר כלל.

באחד הימים נכנס ר' פינחס קיבליטש'ער לביתו, כדי לחזק ולעודד את זוגתו של ר' אהרן, היושבת גלמודה בביתה עם בנה הקטן, ומצא אותה יושבת וראשה חפוי ובוכה ומייללת. כיון שראתה אותו, אמרה לו בקול בכי: מה אעשה לבדי משך כל זמן שירותו של בעלי בצבא? ומי יגדל את בני הקטן, ומי יתנחו? ניחמה ר' פינחס, ואמר לה: "אני מבטיח לך שבעז"ה תוך שנה יחזור הביתה", והוסיף ואמר: "אם אני יהיה עוד אז בחיים איני יודע, אבל ר' אהרן יחזור וישוב לביתו".

ואכן, כעבור שנה, אירע שישב המלך ניקולאי באסיפת שרים חשובים, באמצע האסיפה התעוררו בלבו געגועים לבנו התינוק אשר בביתו, והלך לחדרו להשתעשע עם התינוק. בתוך כך אמרה לו המלכה: "אדוני המלך, אתה כשהינך מתגעגע לבנך, אתה יוצא ועוזב אסיפה חשובה כדי לראותו. אך מה יעשו כל אלו המשרתים בצבא ואין להם אפשרות לראות את בניהם זמן רב?!". דבריה השפיעו עליו, ובשובו חקק וגזר כי כל חייל אשר לו תינוק בביתו, ישוחרר, ושוב אינו צריך לשרת בצבא.

כאשר אמר ר' פינחס כן היה; הוא נפטר באותה שנה בהיותו צעיר לימים פחות מגיל ארבעים שנה, אך ר' אהרן ארז את חפציו ושב לביתו, לשמחתו ולשמחת זוגתו ובנו.

רבי אהרן מקיבליטש ז"ל

נתקרב בעודנו נער ע"י רבי פנחס מקיבליטש. עני מרוד ועובד ה' נלהב, עניו ושפל ברוך ותמיד מלא שמחה. נפטר בחודש אלול בשנת תרפ"ב א' א' תרפ"ג. זכה לחמישה חתנים, כולם מגדולי וחשובי אנ"ש, ביניהם: הר"ה ח' לוי יצחק בענדער ז"ל, והרה"ח ר' הערש לייב ליפל ז"ל.

כיצד מתנחמים?

עברנו קשה עד שהרגשנו כבר את החורבן, האם עכשיו עלינו למחוק את כל זה, או להפחית את הדעת כדי להתנחם? האם יש לנו להשאיר משהו מה' בין המצרים' למשך כל ימות השנה? מהי באמת הנחמה, הרי סוף סוף החורבן עומד לנו מול העיניים?

אחרי שעברו עלינו לטובה ימי צ'ין המצרים, וזכינו על ידי עצותיו ודרכיו הק' של רביה"ק להכניס למעמקי הלב ענין החורבן, עד שגיליתי לעיניי באמת מציאות של חורבן שמביא באמת להתאבל ולקונן עליה, והנה הגיע מוצאי תשעה באב ועומדים אנחנו ב'שבת נחמו' שבו מנחמים אותנו על החורבן, ורצייתי לברר: א) מה בעצם קורה כאן, האם עכשיו 'מחליפים דיסק' ומוחקים מן הזיכרון כל ענין החורבן? ב) מהי בעצם הנחמה, וכיצד מקבלים אותה, הרי החורבן עומד לי מול העיניים? וכי הנחמה היא פשוט להסיח את הדעת ולחזור למצב של קודם בין המצרים?

האמת היא, שענין האבלות על החורבן אין מכניסים עכשיו ב'גניזה', אלא ראוי ונכון שתעמוד לנגד עינינו, וכמו שמבואר בתחילת השולחן ערוך (סי' א סע"ג) "ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש". ואכן, מי כמו רביה"ק ששמירת השולחן ערוך 'כפשוטו' - על כל המשתמע מכך - היא מאבני היסוד לכל אורך ועומק דרכו הק', אכן הוציא את הסעיף הזה מה'אבק' שהצטבר עליה בטענת ה"היינטיגע דורות" והכניס את זה לסדר הימו של ה'איש הישראלי' שגם הוא יזכה להיות 'ירא שמים' ויהיה לו חלק בעבודה נשגבה זו, ולא תהיה רק נחלת יחידי הסגולה, וכמבואר בשיחות הר"ן (שיחה ש): "שמעתי בשמו שאמר שעיקר עבודת איש הישראלי הוא לקום בחצות לילה".

רבינו מדיגש שעבודה זו היא בגדר "עיקר", ולכאורה קמ"ל בזה שבעבודה זו כלולים יסודות הרבה של עבודת ה', עד שהשקעה בעבודה זו היא השקעה של יסוד ו'עיקר' ממש בעבודת האיש הישראלי. וכמו כן המעלות הרבות שאפשר לזכות על ידה, הן גם כן באופן מיוחד ונעלה משל שאר העבודות. והנה בתחילת החורף של שנת תק"ע, ב'שבת בראשית', בזמן הסתלקות הרה"ק מבארדיטשוב זיע"א, גילה לנו רביה"ק תורה ס"ז תניינא, אשר בה מדובר שעיקר

החורבן היא 'העלמת הצדיק', וההוראה לעובדא ולמעשה היוצאת מתורה זו ברורה מאד: "על כן מאד צריך לזיהר לקום בחצות, להיות מתאבל על חורבן בית המקדש, כי אולי בגלגול הראשון היה הוא הגורם שיחרב הבית המקדש. ואפילו אם לאו, אולי הוא מעכב עתה בנין בית המקדש, ונחשב גם כן כאילו הוא גרם להחריבו, על כן צריך לזיהר מאד לקום בחצות, ולהיות מתאבל מאד על חורבן בית המקדש".

ותורה זו לא נאמרה כלל בימי צ'ין המצרים, אלא בפתחה ובתחילתה של השנה... לומר לך שאכן בכל יום ויום ישנו זמן שבו צריכים אנו להשאיר את חלוננו של בין המצרים במשך כל ימות השנה, והיא בשעות הקדושות של חצות הלילה.

וכל זה אינו סותר כלל את השמחה העצומה שצריכה להיות במשך שאר שעות היום, ואדרבה, כמו שהיו אומרים אנ"ש: כשאדם מקיים "בערב ילין בכי", אזי זוכה "ולבוקר רינה", שכן דווקא "אחרי לב נשבר בא שמחה" (שיחות הר"ן, מ"ה).

ובענין הנחמה ששאלת:

הנה לולי היית הוגה בספרי רביה"ק, לא היה לי מה להשיבך. אולם כשאנו זוכים להגות בספרי רביה"ק, התשובה ברורה מאד: אכן השי"ת שולח לנו ומרעיף עלינו טללי נחמה, אולם המקום בו אפשר לראותם ולחיותם היא בהחלט בספרי רביה"ק ותלמידו, ששם באמת מקבלים הסתכלות אחרת גם על החורבן, וגם על התיקון, וכיצד דווקא מתוך עוצם החורבן [לקתה בכפליים] נוצר ומתגלה עוצם הנחמה [נחמה בכפליים].

וכפי שמפרש רביה"ק את הפסוק 'נחמו נחמו' בליקוטי מוהר"ן תורה כ"א, שזה אורות והשגות של דעת גדולות כאלה, בבחינת 'מקיפים' ו'מקיפים למקיפים', וכל המקיפים הללו גנוזים ואצורים בספרו של ה'מנחם הגדול', רבינו הקדוש, אשר "זה נחמנו ממעשינו ומעצבון ידיו".

ולכן, אם אכן ברצונך להתנחם ולקבל הסתכלות של גאולה על כלל הבריאה, על כל שלביה; השבירה והתיקון, הגלות והגאולה - גש נא אל ארון הספרים ותוציא משם ספרי המנחם הגדול, ותהגה בהם, ואז אכן תתנחם!

אפשר לשלוח שאלות שיופיע במדור זה להמערכת

"מחמון לא תדברו כלל"

בעיה"ק ירושלים התקיים 'דב שיח' מיוחד ע"י חבורות האברכים - מורשת הנחל, בו התכנסו למעלה ממאה אברכים לשמוע את דבר ה', בפאל מיוחד על נושא הפרנסה, והסכנה בתאוות הממון.

את רב-השיח הנחה הר"ר ראובן שיף שליט"א, והתשובות נשמעו מפ"י הרה"ח ר' מאיר קרליבך שליט"א, הרה"ח ר' שמעון צבי שפירא שליט"א, והרה"ג ר' נתן פיישר שליט"א.

זכות נשים צדקניות

בשבוע פרשת דברים התקיים בעיר בית שמש מעמד נורא הוד אשר ייחקר בספר דברי הימים כאחד מהפעולות שהובילו בס"ד לפתיחת שערי ציון.

בהוראת הרבנים, נאספו מאות נשים צדקניות לבית המדרש 'אנשי הצדיק', ושם מול ארון הקודש הפתוח העתירו בתפילות ודמעות, באמירת תהילים ו'אבינו מלכנו', למען קיום הנסיעה הקדושה לראש השנה.

לדברי העסקנים צפויים בימים הקרובים להתארגן עשרות עצרות בסגנון כזה בכל רחבי ארה"ק.

ושערי דמעות לא ננעלו.

שריד בית מקדשונו

בליל ח' באב התכנסו מאות אברכי כוללי חצות מכל רחבי ארה"ק כשאליהם הצטרפו רבים מאנ"ש, למעמד 'תיקון חצות' על יד שריד בית מקדשינו החרב בעווננו, מקום אשר לא זוה שכינה משם מעולם.

בתחילה נשמעו דבריו המעוררים של הרה"ח רבי שמעון שפירא שליט"א שקונן בככי על חורבן בית מקדשינו והעלמת אור הצדיק, ולאחר מכן אמרו בצוותא 'תיקון חצות' בהתעוררות הלב.

השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו כקדם!

ההנעשה והנשמע

עיה"ק צפת: ביום הילולת האריז"ל התקיימה 'עצרת תפילה' למען הקיבוץ בר"ה על ציונו של רבי שמעון מקרימנטשוק משמש רבינו, השוכן בסמוך לציון האריז"ל.

לטייל בתורתו: התקיים כנס מיוחד לפעילי הארגון, לחזקם ולעודדם בעבודת הקודש.

תורה הזמנית: כעת התחילו אנ"ש בלימוד תורה ס"ה, זוהי ההזדמנות להצטרף לאלפי תמימי הדרך המתהלכים עם התורה, ורואים עולמם בחיים. ניתן לשמוע שיעורים על התורה בקו 'לטייל בתורתו' במספר 04.6277.313

העמוד היומי: בשבוע זה, סיימו את החלק הראשון של ליקוטי מוהר"ן, והתחילו את החלק השני 'ליקוטי מוהר"ן תניינא' במסגרת לימוד העמוד היומי. זה הזמן להצטרף ללימוד הקבוע היומי בספרו של רבינו הק', אשר היא אתחלתא דגאולתנו ופדות נפשנו.

בי"ש רמה ד': נחנכה חבורה חדשה, בו יתכנסו מידי שבוע להתחמם לאורו של רבינו הקדוש ועצותיו.

נקודות

מי שְׁהוּא הוֹלֵךְ בְּגִשְׁמֵיּוֹת כָּל יָמָיו וְאַחַר כֵּן נִתְלַחֵב וְרוֹצֵחַ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי הַשָּׁם וְתַבְרָה, אֲזִי מִדַּת הַדִּין מְקַמְרָג עֲלָיו וְאִין מְנִיחַ אוֹתוֹ לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי הַשָּׁם וְתַבְרָה, וּמְזַמֵּן לֹא מְנִיעָה. וְהַכְּסִיל, כְּשֶׁרוֹאֵה הַמְּנִיעוֹת, חוֹזֵר לְאַחֲרָיו. אֲבָל מִי שְׁהוּא בֵּר דַּעַת, הוּא מְקַרֵב אֶת עַצְמוֹ אֶל דִּיקָא לְהַשָּׁם וְתַבְרָה, כִּי הוּא מְסַתְמַל וּמוֹצֵא בְּהַמְּנִיעָה בְּעַצְמָה הַבוֹרָא וְתַבְרָה, כִּי בְּאֵמַת הַשָּׁם וְתַבְרָה בְּעַצְמוֹ נִסְתָּר בְּהַמְּנִיעָה הַזֹּאת. (ליקוטי עצות, מניעות ד')